

HAR DU STYR PÅ DINE UDEGÅENDE KREATURER I VINTERVEJRET?

AF ANNE KATRINE AAGAARD | Dyrlæge, Kvægdyrlægerne midt ApS, Dyrlæger og ko

I denne artikel får du et overblik over de vigtigste punkter, som dyrlæger – og vores kolleger i Fødevarestyrelsen – kigger efter, når vi tilser udegående dyr i vinterhalvåret.

Det bliver stadig mere populært at have en håndfuld eller flere kreaturer gående ude hele året. Det kan være alt fra et lille privat "jord til bord"-projekt, naturpleje for kommunen eller konsortier, hvor flere går sammen om en større flok for at styrke biodiversiteten.

Men hvordan er det nu med de store dyr, når kulden sætter ind?

Må alle kreaturer gå ude året rundt? Skal de have tilskudsfoder? Må de nøjes med at æde sne som drikkevand? Og skal man bygge et skur på marken for at overholde lovgivningen?

UDFORDRINGER MED UDEGÅENDE KREATURER

De fleste sygdomme hos kreaturer optræder i det varmere halvår eller omkring kælvning. Når vi bliver kaldt ud til udegående dyr om vinteren, er det derfor ofte lidelser, som desværre har stået på i noget tid – typisk relateret til lavt huld eller kroniske tilstande.

En praktisk udfordring er ofte at komme til dyrene. For garvede landmænd virker det indlysende, at dyrlægen skal kunne tage temperatur, lytte på dyret og undersøge det tæt på – mens det for andre kommer som en overraskelse.

Nogle dyrlægepraksisser kan bedøve dyr med bedøvelsesgevær, men det er altid en fordel, hvis ejeren på forhånd

Foderhæk placeret langt væk fra adgangen til ly og læ i højtliggende skov.

har en plan for indfangning i nødsituationer. Det kan fx være:

- en lille mobil fangefold, hvor dyrene fodres jævnlige og derved tilvænnes,
- en foderhæk med fangegitter, som dyrene vænnes til at bruge,
- eller optimalt – en stald eller bygning, hvor dyrene kan trækkes ind og fikseres sikkert.

Ikke kun når dyrlægen skal kunne komme til dyret er dette praktisk, også hvis der skal sættes erstatningsøremærker, klovbeskæres eller slagtes, kan ovenstående være behændigt.

TILSYN OG TILVÆNNING

Kalve under seks måneder skal altid tilses dagligt, mens ældre dyr under normale vejrligforhold skal tilses "jævnligt" – hvilket vil sige mindst to gange ugentligt.

Fx omkring kælvning, ved hård frost eller kraftig nedbør skal tilsynet ske hyppigere. For at være på den sikre side, er dagligt

tilsyn af alle dyr på individniveau klart anbefalelsesværdigt!

Dyr, der går ude om vinteren, skal være tilvænnet udelivet. Det betyder:

- kraftigt og tæt hårlag,
- godt huld (middel eller derover),
- og at de skal være rene.

Det sidste overses ofte, men våde og tilsmudsede dyr kan blive meget kolde, især hvis de kun kan ligge i mudder.

Områder omkring vandtrug og foderhække bliver hurtigt trådt op, så hvilearealet bør ligge adskilt fra disse – på et græsdekke, tørt område, hvilket bringer os videre til:

LÆ OG LY

Ved tilsyn vurderes altid, om dyrene har adgang til passende læ for vinden og ly for regn og andet nedbør. Kuperet terræn kan give naturligt tørre og vindbeskyttede områder, og tæt bevoksning kan fungere som læ. Alle dyr skal have mulighed for at hvile på tørt underlag og være i ly og læ samtidigt.

Det er ikke ofte, at ovenstående er muligt i praksis, og så skal der etableres et læskur eller gives adgang til en bygning, hvor der ligeledes er plads til alle dyr samtidigt.

FODRING OG ROBUSTHED

Hvis dyrene har behov for tilskudsfoder, bør det tildeles på en måde, så alle kan æde samtidigt – ellers risikerer man, at de svagere dyr taber sig yderligere.

Det er vigtigt at vurdere hvert enkelt dyrs huld jævnlige. Hvis der altid kun holdes tilsyn på flokniveau, kan et eller to dyr gå under radaren og "pludselig"

Kreaturer med adgang til læ.

Kreaturene trives bedre i sne og hård frost, frem for slud og sjap.

blive for magre til at klare kulden. Det er svært at vurdere huld på afstand, specielt på nedenstående langpelsede racer.

De fire racer Angus, Hereford, Galloway og Skotsk Højland nævnes ofte som "robuste racer". Men de er kun robuste, hvis de får de rette forudsætninger – fx god tilvænning, passende huld ved vinterens start samt adgang til et godt hvileareal.

Andre racer eller krydsninger kan også klare udelivet, hvis de får samme gode betingelser. Men her skal der jævnligt

ske en grundig vurdering af hvert enkelt dyr.

Og – der skal altid være adgang til friskt drikkevand – sne er ikke drikkevand.

SYGDOMSFOKUS: LEVERIKTER

Kreaturer, der går ude året rundt, og som flyttes mellem de samme arealer, er i risiko for leverikter, især på fugtige områder. Mange flytter dyrene til højtliggende arealer i vinterhalvåret for at undgå sjap og mudder, og dette er samtidigt rigtigt fornuftigt mht. evt. behandling af leverikter.

Den nemmeste og billigste måde at finde ud af, om dine dyr har leverikter: Spørg altid slagteren FØR dyret slages, om vedkommende vil kigge ekstra grundigt efter leverikter eller spor heraf. Hvis der er leverikter, kan dyrene behandles efter 10–12 uger på de tørre arealer. Kontakt din lokale dyrlæge for mere viden herom.

FAKTA

- God tilvænning og passende huld
- Tørt leje med læ og ly
- Rigelig foderplads
- Mulighed for dagligt tilsyn

Husk kravet om ét årligt dyrlægebesøg. Brug besøget til at snakke om udfordringer det forgangne år. Hvis ikke besøget kan kombineres med andet (studninger, afhorninger eller lignende), så planlæg besøget til efteråret. Derved kan dyrlægen give sit besyv med, omkring muligheden for den bedste tænkelige trivsel over vinteren.

Kvalitetsprodukter der giver værditilvækst

Brødr. Ewers produktudvikler aktivt med baggrund i forskningsbaseret viden, erfaring og tæt dialog med professionelle landmænd, som giver et stærkt koncept med optimale produktionsresultater.

■ ValseStart

- Giver kalven den bedste start
- Leveres med og uden hør
- Super ædelyst og godt supplement til Nukamel-mælkeerstatninger
- Special-valset byg, der sikrer høj fordøjelighed
- Sikrer hurtig udvikling af drøvtyggerfunktion

■ Mineraler til ammekvæg

- Sikrer nødvendig vitamin- og mikromineralforsyning
- Leveres i små sække og bigbags

■ EwersKødkvæg

- Velegnet kraftfoder til slagtekalve og ammekøer
- Leveres i big bags og som løsvare

Du er altid velkommen til at kontakte vores engagerede medarbejdere, der tilbyder faglig rådgivning og valg af kvalitetsprodukter.

7012 7030 • www.brdr-ewers.dk

I EFTERÅNDET TIL DANSKE LANDBRUGS KIDEN TRÆR